

ta. Po Neronovu nalogu 67. g. izvršio samoubojstvo. Njegove memoare spominju Plinije Stariji, Tacit i Dion Kasije.
○ nepoznato

DURID (Δούρις), 4/3. st. pr.n.e. Grčki povjesničar porijekom s otoka Sama. 301. pr. n.e. tiranin Sama. Možda učenik Teofrasta, pristalica peripatetičkog filozofskog smjera. Djela su mu vrlo brojna i raznorodna, od čisto historiografskih do književnokritičkih. Sačuvani su fragmenti povijesnih djela u kojima je obračunavao sa svojim prethodnicima Eforom i Teopompom. Spominju ga Plutarh, Diodor Sicilski i drugi autori.

● *Makedonska povijest* (više od 20 knjiga) (*Μακεδονικά*), *Samska doba* (*Σαμίλων ἔποι*)

STOTA GODIŠNJICA MARETIĆEVA PRIJEVODA ODISEJE

Homerovi epovi *Ilijada* i *Odiseja* stoje na početku ne samo evropske književnosti nego i njene kulture uopće i predstavljaju ona ostvarenja ljudskog duha koja su, nadvladavši svoja vremenska i prostorna ograničenja, ostavila – i još uvijek ostavljaju – tragove u svim vremenima i u svakoj generaciji. Neposredna percepcija ovih epova u njihovu originalu moguća je relativno ograničenoj skupini poznavalaca grčkog jezika, ali je, kao što je to i inače slučaj s pisanim djelima tuđih jezika, posredno dostupna svima putem prijevoda. Ako je dopuštena određena usporedba, pojava integralnih prijevoda *Ilijade* i *Odiseje* na jezicima pojedinih evropskih nacionalnih književnosti ima za te književnosti onaj značaj koji je za njih, a prije svega za njihov jezik, imalo objavljivanje prijevoda *Biblije*. Stoga u tom svjetlu treba promatrati i tiskanje prvog cjelovitog prijevoda *Odiseje* u nas, koji je iz pera Tome Mretića izašao točno prije stotinu godina, 1882. u nakladi Matice hrvatske.

Kad se Mretić poduhvatio prevođenja *Odiseje*, osnovni problem s kojim se susreo nije bio sadržajne već posve formalne naravi. Trebalo je, naime, razriješiti dva pitanja. Prvo, da li prevoditi u prozi ili u stihu, kako je pisan i original, i – kad je već prvo pitanje Mretić riješio na način kojeg se, na svu sreću, pridržavala većina naših kasnijih prevodilaca ne samo s klasičnih jezika: naime prevodeći u stihu originala – drugo, kako grčki heksametar pretočiti u njegov hrvatski ekvivalent. Uzori u koje bi se Mretić mogao ugledati bili su rijetki, a i oni koji su postojali nisu pružali cjelovitu teoretsku osnovu za tvorbu hrvatskog heksametra. Adolfo Veber Tkalčević još se kolebao između akcenatskog i kvantitativnog principa, a u pogledu cezura smatrao je da se treba držati antičkih pravila. Ivan Trnski je već u potpunosti prihvatio akcenatski princip, ali je mjesta odmora uzimao dosta proizvoljno.

Slijedeći Vebera u pogledu cezura a Trnskoga u pogledu akcenatskog principa razvio je Mretić u prijevodu *Odiseje*, a i u svim svojim kasnijim prijevodima klasičnih autora, teoriju hrvatskog heksametra koju je opširno obrazložio u „Prilogu“ prvog izdanja *Odiseje*. Time je taj prijevod zadobio, i još uvijek ima, dvostruki značaj za našu književnost. Jedno klasično djelo evropske književnosti pojavilo se u nas u cjelovitu prijevodu i svojom je sadržajnom stranom i znanstvenicima i širokoj čita-

lačkoj publici otvorilo potpun uvid u jednog od najvećih pjesnika evropske literature. Jednaku, ako ne i veću ulogu, *Odiseja* je na razvoj naše prozodije odigrala upravo svojom formom. Držeći se strogo akcenatskog principa, koji klasičnu izmjenu dugih i kratkih slogova oponaša slijedom naglašanih i nenaglašanih slogova, Maretić je akcentuirao riječi onako kako one glase u književnom štokavskom govoru povodeći se, kako sam kaže, za Vukom i Daničićem. Svojim je prijevodnim heksametrom pokazao na djelu kako je Homera zaista moguće pretočiti na naš jezik, a da on, ne samo sa sadržajne nego i sa formalne strane, ne izgubi mnogo od svoje originalnosti, bez obzira na svu principijelnu „nevjernost“ svakog prijevoda.

Za Maretićeva života *Odiseja* je tiskana još dva puta, 1904. i 1915. Sam Maretić dotjerivao je ova izdanja koliko je god više mogao i u jeziku i u metrici, želeći svoj prijevod prilagoditi što više suvremenom stanju književnog jezika i ispraviti nekoliko manjih pogrešaka koje su se potkrale u prvom izdanju. Njegov je posao, držeći se istih principa, nastavio Stjepan Ivšić, u čijoj su redakciji tiskana i dva kasnija prijevoda *Odiseje*, 1950. i 1961.

Pojava prijevoda *Odiseje* značila je u svoje vrijeme izuzetan književni događaj. Maretić je pokazao put koji nisu mogli zaobići svi kasniji naši prevodioci klasičnih stihova, a prije svega heksametra. Zahvaljujući Ivšićevoj redakciji taj je prijevod i danas još uvijek živ i čitljiv, ali je stotinu godina razvitka jezika onaj objektivni faktór koji nam dopušta da ustvrdimo da Homer u nas čeka svog novog Maretića.

Damir Salopek

ŠTO JE ANTTIKA

DANAS
LATINSKI

Sportski rječnik

A

alpinist — *Alpium lustrator*
alpinistička palica — *Alpium lustratorum baculum*
alpinizam — *Alpes lustrandi studium* (teor.)
— *Alpium ascensus* (prakt.)
amater — *cultor voluptarius*
atletika — *res athletica*
teška atletika — *athletica gravis*
laka atletika — *athletica levis*
automobilizam — *res autocinetica*

B

bacanje diska — *disci iactus*
bacanje koplja — *hastae iactus*
biciklist — *birotarius*
biciklističko natjecanje — *birotarium certamen*
bob — *moderabilis trahea*
boks — *pugillatus*
boksач — *pugil*
boksati se — *pugillatu certare*

D

dama (igra) — *calcolorum ludus*
derbi — *Derbyanum certamen*

desetboj — *lusorium certamen plures exercitationes complectens; decathlonum*

G

gimnastika — *ars palaestraica*
gimnastičke vježbe — *palaestrici ludi*
gimnastičko natjecanje — *palaestricum certamen* 195

H

hipodrom — *equorum stadium* (circus)
hokej na ledu — *ludus pilae malleique super glaciem*
hokej na travi — *ludus pilae malleique super pratum*

J

jedriličarska regata — *certamen navium velivolarum*

K

kanu — *cavatus alveus*
kapetan — *centurio*
klizaljke — *ferratae soleae*
klub — *sodalitas*
konjske trke — *equiria*